

LIBERA APRECIERE A PROBELOR ÎN PROCESUL PENAL

Dinu OSTAVCIUC, conferențiar universitar, doctor în drept
Academia "Ștefan cel Mare" al MAI
<https://orcid.org/0000-0001-5317-3296>

Tudor OSOIANU, profesor universitar, doctor în drept
Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice
<https://orcid.org/0000-0003-1506-4501>

Una dintre trăsăturile distinctive ale unuia sau altui tip istoric de proces penal este regulile de probă, în special regulile prin care se realizează aprecierea probelor.

Conținutul și regulile de apreciere a probelor sunt direct legate de scopul tuturor activităților procedurale, de principiile acesteia, de forma procesuală în care se desfășoară procedurile, în general și aprecierea probelor, în special. Prin urmare, obiectivele care legiuitorul stabilește pentru organele și persoanele care desfășoară procesul penal, sunt indisolubil legate de modul în care legea stabilește principiul aprecierii probelor.

În procesul inchizitorial, exista un sistem formal de apreciere a probelor, conform căruia fiecare probă avea o forță predeterminată de lege. Procesele mixte și contradictorii se caracterizează printr-o apreciere liberă a probelor, care presupune că nici o probă nu are o forță prestabilită, iar toate probele sunt apreciate de către instanța de judecată și alți participanți ai procesului penal abilitați să ia decizii, conform convingerii lor interioare.

Regulile pentru aprecierea liberă a probelor nu depind de modul în care legea determină rolul instanței și al părților în administrarea și examinarea probelor, precum și de prezența sau absența unei cerințe de deplină, completă și obiectivă examinare a circumstanțelor cauzei. Instanța de judecată apreciază doar probele care au fost cercetate în ședința de judecată. Dacă există îndoieli inamovibile cu privire la vinovăția unei persoane, se aplică regula interpretării lor în favoarea acuzatului.

Aprecierea pertinentei probelor nu are un criteriu atât de specific precum interdicțiile exprimate în lege în ceea ce privește recunoașterea inadmisibilității probelor. Concluzia despre relevanța sau nerelevanța probelor este rezultatul comparării conținutului probei în cauză cu împrejurarea ce urmează a fi dovedită. Totuși, întrucât stabilirea împrejurărilor necesare soluționării cauzei se realizează cel mai adesea prin stabilirea altor împrejurări, așa-numitele fapte intermediare, determinarea relevanței acestor împrejurări impune ca organele judiciare să judece dacă împrejurarea poate fi relevantă pentru a stabili orice circumstanță care este importantă pentru cauză.

Pentru a determina relevanța probelor, este important să înțelegem obiectivele activității probatorii, principiile acesteia și, bineînțeles, conștiința persoanelor de aplicare a legii, ceea ce nu îi permite să adopte o poziție unilaterală asupra cazului, să respingă probele irelevante, al căror apreciere este solicitat de apărare.

Aprecierea probelor este lipsită de orice criterii formali sau anumiți indicatori. De aceea, principiul liberei aprecieri a probelor este aplicabil conform convingerii lăuntrice a judecătorului, procurorului, ofițerului de urmărire penală, care ar trebui să se bazeze pe respectarea regulilor de strângere și verificare a probelor prin toate mijloacele prevăzute de lege. Concluzia despre probe pertinente, concludente și utile se realizează prin compararea acesteia cu alte probe din cauza penală, prin urmare doar o apreciere a probelor în complex poate duce la o concluzie corectă.

Suficiența totalității probelor se apreciază în funcție de cerințele necesare pentru stabilirea anumitor împrejurări prevăzute de lege. Unele decizii pot fi luate atunci când probele administrate sunt suficiente pentru o concluzie prezumtivă și, respectiv, dau motive să se creadă că există sau pot exista anumite împrejurări. În raport cu alte hotărâri, suficiența probelor se apreciază în funcție de faptul dacă acestea conduc la convingerea că împrejurările de fapt au fost dovedite fără orice îndoială.

Dacă, după examinarea raportului organului de urmărire penală și a materialelor cauzei, procurorul consideră că probele acumulate sunt *concludente*¹ și *suficiente*, el emite o ordonanță de punere sub învinuire a persoanei.

Rămâne la latitudinea procurorului de a aprecia prezența celor două cerințe cumulative față de probe impuse în art. 281 CPP, pentru a pune sub învinuire o persoană. Dacă legea lămurește care probe sunt concludente în art. 6 pct. 35) CPP, atunci evaluarea înțelesului sintagmei *probe suficiente*, rămâne la discreția procurorului².

---

¹ Pentru întocmirea raportului ofițerului de urmărire penală nu este impusă această condiție (art. 280 alin. (1) CPP). În general, nu considerăm rațional de a pune accent în acest context, fără o motivare de principiu, numai pe una din condițiile de admisibilitate a probelor indicate în art. 95 alin. (1) CPP, în mod separat, adică cel al concludenței.

² Estimarea dacă într-o cauză concretă există probe suficiente pentru punerea sub învinuire ține de problema limitelor probatoriului, care în mod special nu este reglementată în CPP. Dacă obiectul probatoriului cuprinde totalitatea faptelor și circumstanțelor ce urmează a fi stabilite în conformitate cu art. 96 CPP, atunci limitele probatoriului răspund la altă întrebare – cât de multe probe sunt necesare și suficiente pentru a considera că obiectul probatoriului este stabilit. Este vorba în acest caz nu numai de cantitatea probelor, dar și de forța probantă a acestora (de ex., dacă sunt obținute din surse primare sau derivate) și de coroborarea lor. Limitele probatoriului diferă nu numai în funcție de specificul cauzei penale, de persoana care o instrumentează, dar și de etapa procesului penal. Ne putem convinge de justetea acestui raționament, comparând fundamentul probator necesar pentru atribuirea calității de bănuț cu cel necesar punerii sub învinuire (având în vedere definiția acestor subiecți principali din art. 63 CPP și respectiv art. 65 CPP). A se vedea: Головки Л. и друг., Курс уголовного процесса, Москва, Изд. Статут, 2017, p. 57.

„Instituția limitelor probatoriului este indisolubil legată de conceptul de suficiență a probelor. Într-un anumit sens, putem spune că vorbim despre „două părți ale aceleiași monede”. Diferența este, poate, în accente. Dacă în conceptul limitelor probatoriului, accentul se pune pe stabilirea obiectivelor (cât de multe dovezi va trebui să colectați pentru a considera stabilit obiectul probei?), atunci în conceptul de „suficiență” – pe evaluarea dovezilor deja colectate (există destul de multe dovezi?)”¹.

„Se consideră probe acumulate suficient, chiar dacă nu sunt constatate toate circumstanțele agravante și atenuante, care nu sunt semne calificative ale elementelor infracțiunii, precum și mărimea daunei cauzate prin infracțiune, dacă acestea nu influențează asupra calificării infracțiunii. Aceste date pot fi constatate și după punerea sub învinuire”².

Cert este faptul că pragul decizional care reflectă nivelul de convingere al procurorului pentru punerea sub învinuire trebuie să fie mai înalt decât cel necesar pentru începerea urmăririi penale sau atribuirii calității de bănuít, dar mai redus decât pentru condamnare.

Aprecierea probelor bazată pe convingerea interioară se numește aprecierea liberă a probelor, spre deosebire de așa-numita teorie formală a probei, când puterea și semnificația probelor erau determinate în mod formal de lege, iar judecătorii trebuiau doar să determine dacă există probe necesare pentru a condamna o persoană. Conform acestui sistem, dovezile erau împărțite în complete și incomplete, sau, cu alte cuvinte, în perfecte și imperfecte. O probă perfectă a fost considerată suficientă pentru acuzare (recunoașterea vinovăției, declarațiile experților etc.).

Rolul de reglementare al legii procesual - penale în aprecierea probelor se manifestă prin definirea sarcinilor și principiilor procesului penal; determinarea obiectului probei și a relevanței probelor, regulile privind admisibilitatea și inadmisibilitatea probelor, reglementarea procedurii de administrare și verificare a probelor, cerințele de motivare a aprecierii probelor în hotărârile adoptate. Acestea și alte norme ale legii conțin reguli care împiedică formarea unei evaluări intuitive, incontestabile a probelor.

Legea joacă un rol diferit în aprecierea probelor. În unele cazuri, legea impune ca probele să fie declarate inadmisibile în cazul în care anumite reguli sunt încălcate; în altele, legea oferă doar linii directoare generale pentru evaluarea probelor.

În conformitate cu prevederile art. 27 CPP, *„Judecătorul și persoana care efectuează urmărirea penală apreciază probele în conformitate cu propria lor convingere, formată în urma cercetării tuturor probelor administrate. Nici o probă nu are putere probantă dinainte stabilită.”*

---

¹ A se vedea: Головки Л., *Op.cit.*, p. 57.

² Igor Dolea, Dumitru Roman, Tatiana Vizdoagă [et al.], *Codul de procedură penală. Comentariu*, Chișinău, 2005, p. 433.

Aprecierea liberă a probelor vizează trei elemente de bază:

- 1) Eliminarea influenței externe asupra factorilor de decizie;
- 2) Interzicerea influenței interne necorespunzătoare a acestora;
- 2) Asigurarea acestor factori cu intima convingere de apreciere a probelor.

Aprecierea probelor conform convingerii lăuntrice de către organul judiciar stabilește regula, potrivit căreia nici o probă nu are valoare stabilită dinainte, nu există reguli cu privire la avantajele unor probe față de altele și nu există cerințe normative pentru cantitatea probelor necesare soluționării cauzei. Asemenea apreciere este bazată pe cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă a circumstanțelor cauzei penale în ansamblul lor și în concordanță cu legea, asigurând astfel justa soluționare a cauzei penale.

„Curtea reține că libera apreciere a probelor este strâns legată de regula cercetării sub toate aspectele, complet și obiectiv a circumstanțelor cauzei și probelor. Astfel, Curtea menționează că dispozițiile potrivit cărora probele sunt supuse liberei aprecieri a judecătorului urmează a fi interpretate în sensul în care propria sa convingere este formată în urma cercetării tuturor probelor administrate.”¹

„Instanțelor de judecată le revine sarcina de a aprecia probele în baza legii. Exigențele dreptului la un proces echitabil impun ca aprecierea probelor să nu fie arbitrară sau nerezonabilă în mod evident. În caz contrar, se încalcă articolul 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (a se vedea De Tommaso v. Italia [MC], 23 februarie 2017, § 170, și jurisprudența citată acolo; Hodžić v. Croația, 4 aprilie 2019, § 58; Makeyan și alții v. Armenia, 5 decembrie 2019, § 47).”²

„Atât admisibilitatea probelor, cât și aprecierea lor constituie, în primul rând, o problemă de reglementare în legislația națională și este de competența instanțelor naționale să evalueze dovezile din fața lor.”³

În jurisprudența sa, CC a subliniat că, „libera apreciere a probelor exclude posibilitatea conferirii unei puteri probante dinainte stabilite unei probe. Aprecierea fiecărei probe se face de instanța de judecată ca urmare a examinării conjugate a tuturor probelor administrate, în scopul aflării adevărului. Libera apreciere a probelor nu presupune arbitrarie, ci libertatea de a aprecia probele în mod rezonabil și imparțial, iar rezultatele aprecierii probelor sunt prezentate de către instanța de judecată în acte procedurale, care trebuie să fie motivate în

---

¹ HOTĂRÂREA CURȚII CONSTITUȚIONALE nr. 18 din 22.05.2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Codul de procedură penală (intima convingere a judecătorului) (sesizarea nr. 27g/2017) (pct. 64-65). Publicat: 16.06.2017 în Monitorul Oficial Nr. 190-200 art. 69.

² HOTĂRÂREA CURȚII CONSTITUȚIONALE nr. 2 din 23.01.2020 privind excepția de neconstituționalitate a unor dispoziții din articolul 6 pct. 11/1) din Codul de procedură penală (definiția noțiunii de „eroare gravă de fapt”) (sesizările nr. 122g/2019 și nr. 216g/2019) (pct. 52).

³ Hotărârea CtEDO, Lhermitte c. Belgia [MC], din 29.10.2016 (§ 83). Disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-176054> [accesată: 19.10.2022].

mod obiectiv și sub toate aspectele potrivit legii. Motivarea constă în faptul că la admiterea unor probe și la respingerea altora judecătorul este obligat să prezinte argumentele unei asemenea soluții (a se vedea HCC nr. 18 din 22 mai 2017, § 68 și § 70).”¹

„Existența unor probe dincolo de orice îndoială rezonabilă constituie o componentă esențială a dreptului la un proces echitabil și instituie în sarcina acuzării obligația de a proba toate elementele vinovăției într-o manieră aptă să înlăture dubiul (hotărârea CEDOBragadireanu v. România, din 6 decembrie 2006; hotărârea CEDOOrhan v. Turciadin 18 iunie 2002; hotărârea CEDO-Irlanda v. Regatul Unitdin 18 ianuarie 1978). Adicional, Curtea menționează că acest standard de probăpoate fi pe deplin înțeles doar prin raportarea principiulindubio pro reo, care, la rândul său, constituie o garanție a prezumției de nevinovăție.”²

CC reliefează că, „noțiunea de „proprie convingere”, care este utilizată în textele de lege criticate, nu are sensul de opinie subiectivă, ci acela al certitudinii dobândite de judecător în urma examinării tuturor probelor în ansamblu, sub toate aspectele, în mod obiectiv și călăuzindu-se de lege.”³ „Or, aprecierea probelor după propria convingere nu trebuie confundată cu aprecierea după impresie, care este produsul unor percepere emoționale.”⁴

Sub aspect psihologic, convingerea interioară este un sentiment de încredere în validitatea concluziilor cuiva despre circumstanțele cazului. În această calitate, este un important stimul volitiv care încurajează acțiuni practice, exprimate, de exemplu, în decizia de constatare a vinovăției sau nevinovăției inculpatului, în stabilirea pedepsei inculpatului sau eliberarea acestuia de răspundere.

Astfel, convingerea interioară ca urmare a aprecierii probelor este caracterizată prin: cunoaștere, credință și stimulentele volitiv care încurajează anumite acțiuni.

CP CSJ a criticat faptul că sentința „nu cuprinde o analiză a probelor administrate, prima instanță limitându-se doar la enumerarea mijloacelor de probă, fără a aprecia probele după intimă ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor, în

---

¹ HOTĂRÂREA CURȚII CONSTITUȚIONALE nr. 2 din 23.01.2020 privind excepția de neconstituționalitate a unor dispoziții din articolul 6 pct. 11/1) din Codul de procedură penală (definiția noțiunii de „eroare gravă de fapt”) (sesizările nr. 122g/2019 și nr. 216g/2019) (pct. 60).

² HOTĂRÂREA CURȚII CONSTITUȚIONALE nr. 18 din 22.05.2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Codul de procedură penală (intima convingere a judecătorului) (sesizarea nr. 27g/2017) (pct. 78-80). Publicat: 16.06.2017 în Monitorul Oficial Nr. 190-200 art. 69.

³ HOTĂRÂREA CURȚII CONSTITUȚIONALE nr.18/2017 din 22. 05.2017 (pct. 66).

⁴ HOTĂRÂREA CURȚII CONSTITUȚIONALE nr.18/2017 din 22. 05.2017 (pct. 69).

ansamblul, și interconexiunea lor, fără a indica circumstanțele ce determină concluzionarea de admitere a învinuirii și de respingere a versiunii înaintate de apărare(a se vedea f.d. 38-39, vol. II).”¹

„Totodată, ce ține de alegațiile recurentului în privința ilegalității deciziei contestate, prin prisma că instanța de recurs ordinar neîntemeiat a făcut referire la o probă care a fost exclusă din dosar, Colegiul penal notează că vinovăția condamnatului P. S. nu a fost constatată în temeiul unei singuri probe, dar din cumulul tuturor probelor administrate de organul de urmărire penală, cercetate, verificate și apreciate în plină măsură de instanța de fond și apel prin prisma pertinentei, concludenței, utilității și veridicității lor, astfel că alegațiile date urmează a fi apreciate critic.”²

Aprecierea probelor are ca scop determinarea autenticității și valorii lor, precum și suficiența cantității în vederea stabilirii obiectului probatoriului.

„Aprecierea probelor este unul din cele mai importante momente ale procesului penal, deoarece întregul volum de muncă depusă de către organele de urmărire, instanțele judecătorești, cât și de părțile din proces, se concretizează pe soluția ce va fi dată în urma acestei activități.”³

„Veridicitatea probelor poate fi caracterizată ca o corespundere a datei de fapt examinată de către instanță cu realitatea pe care o probează această dată.”⁴

„(...) În esență, stabilirea faptelor urmărește aflarea adevărului. Aceasta este posibil ca urmare a aprecierii probelor din perspectiva veridicității lor. Prin urmare, stabilirea faptelor se află într-o legătură indisolubilă cu aprecierea probelor.”⁵

---

¹ DECIZIA COLEGIULUI PENAL AL CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE din 29.11.2021. dos. nr. 1ra-1183/2021, disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=20071 [accesată: 19.10.2022].

² (...) una din cerințele esențiale la declararea recursului în anulare este motivarea acestuia din punct de vedere al prezenței erorii de drept, comise la judecarea cauzei, care cade sub incidența noțiunii de viciu fundamental în cadrul procedurii precedente, care a afectat hotărârea atacată. DECIZIA COLEGIULUI PENAL AL CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE din 21.02.2022. dos. nr. 4-1re-222/2021. disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_plen_penal.php?id=2462 [accesată: 19.10.2022].

³ DECIZIA COLEGIULUI PENAL LĂRGIT AL CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE din 23.01.2020. Dosarul nr. 1ra-31/2, disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=15260 [accesată: 19.10.2022]; DECIZIA COLEGIULUI PENAL LĂRGIT AL CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE din 28.05.2020. dos. nr. 1ra-134/20, disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=16385 [accesată: 19.10.2022]; DECIZIA COLEGIULUI PENAL LĂRGIT AL CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE din 22.09.2020. dos. nr. 1ra-1057/2020, disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=16899 [accesată: 19.10.2022].

⁴ DECIZIA COLEGIULUI PENAL LĂRGIT AL CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE din 23.01.2020. dos. nr. 1ra-31/2, disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=15260 [accesată: 19.10.2022].

⁵ HOTĂRÂREA CURȚII CONSTITUȚIONALE nr. 2 din 23.01.2020 privind excepția de neconstituționalitate a unor dispoziții din articolul 6 pct. 11/1) din Codul de procedură penală (definiția noțiunii de „eroare gravă de fapt”) (pct.62)

„Într-o hotărâre este necesar nu numai de a enumera probele, dar și de a expune esența acestor și legătura lor cu conținutul altor probe care în ansamblu confirmă sau infirmă o circumstanță pe cauză, de a argumenta de ce unele probe sunt admise, iar altele respinse.”¹

„Instanțelor de judecată le revine sarcina de a aprecia probele în baza legii. Exigențele dreptului la un proces echitabil impun ca aprecierea probelor să nu fie arbitrară sau nerezonabilă în mod evident. În caz contrar, se încalcă articolul 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (a se vedea De Tommaso v. Italia [MC], 23 februarie 2017, § 170, și Hodžić v. Croația, 4 aprilie 2019, § 58; Makeyan și alții v. Armenia, 5 decembrie 2019, § 47).”²

Aprecierea probelor se face conform convingerii lăuntrice a persoanei care efectuează urmărirea penală, a procurorului sau a judecătorului. CPP stabilește în art. 101, că *„reprezentantul organului de urmărire penală sau judecătorul apreciază probele conform propriei convingeri, formate în urma examinării lor în ansamblu, sub toate aspectele și în mod obiectiv, călăuzindu-se de lege.”* Nerespectarea acestei norme procesual-penale are drept consecință nerezolvarea fondului cauzei.³

Curtea Supremă de Justiție a criticat faptul că instanța de apel *„doar a trecut în revistă probele administrate pe caz, dar nu a apreciat separat fiecare probă din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu – din punct de vedere al coroborării lor.”⁴*

¹ DECIZIA COLEGIULUI PENAL LĂRGIT AL CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE din 28.05.2020, dos. nr. 1ra-134/20, disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=16385 [accesată: 20.10.2022].

² DECIZIA COLEGIULUI PENAL LĂRGIT AL CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE din 20.04.2021 (pct. 7), dos. nr. 1ra-330/2021, disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=18651 [accesată: 20.10.2022].

³ Analizând concluziile instanței de apel în baza cărora și-a fundamentat soluția de achitare a inculpatului Feraru Grigore de sub învinuirea de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 151 alin. (4) Cod penal, Colegiul penal lărgit conchide că soluția adoptată nu rezultă din aprecierea fiecărei probe separat și în coroborare cu celelalte probe aduse în sprijinul învinuirii în conformitate cu prevederile art. 101 Cod de procedură penală, fiind înfăptuită o apreciere formală de ordin general a circumstanțelor cauzei penale. Însă potrivit rigorilor impuse de prevederile art. art. 414, 417 Cod de procedură penală, în partea descriptivă a deciziei instanța de apel urma să desfășoare analiza probelor pe care s-a bazat la adoptarea deciziei, cu indicarea motivelor care au stat la baza pronunțării unei asemenea soluții și din care considerente ele urmează a fi reprecuate, admise ori respinse ca probe. DECIZIA COLEGIULUI PENAL LĂRGIT AL CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE din 22.09.2020, dos. nr. 1ra-1057/2020, disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=16899 [accesată: 20.10.2022].

⁴ DECIZIA COLEGIULUI PENAL AL CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE din 17.04.2018, dos. nr. 1ra-642/2018, disponibilă: <file:///C:/Users/User/Desktop/393374218-donos-csj.pdf>. [accesată: 20.10.2022]; La baza hotărârii de condamnare, instanța de apel a pus declarațiile martorului SA făcute în cadrul audierii în instanța de apel, omițând a le da apreciere, în conformitate cu prevederile art. 101 Cod de procedură penală, în ansamblu cu întregul material probator. Mai mult ca atât, fiind sesizată de apărare (ultimul cuvânt a inculpatului f.d.116 verso, vol. IV)

„La acest capitol, instanța de recurs reține că, sunt întemeiate argumentele instanței de apel precum că nu pot fi puse la baza unei sentințe de condamnare declarațiile martorului BV, deoarece în cadrul urmăririi penale și în cadrul sentinței primei instanțe nu a declarat nimic referitor la implicarea lui PI în comiterea infracțiunii incriminate, ci dimpotrivă a menționat că ofițerul de urmărire penală FI personal și-a luat angajamentul de a hotărî definitiv problema încetării urmăririi penale în privința lui BV. Totodată, declarațiile martorului BV coroborează cu declarațiile martorilor PV, CV, VV, BE și CE date în cadrul ședinței de judecată în prima instanță.”¹

Ofițerul de urmărire penală, procurorul, judecătorul sunt liberi în aprecierea probelor. Normele procesual-penale nu prescriu din care surse trebuie acumulate probele, ci doar le constată. De asemenea, ele nu stabilesc valoarea unei dovezi. Aprecierea probelor e la latitudinea persoanelor competente a desfășura procesul penal, presupune și faptul că ea nu depinde de aprecierile anterioare.

În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a subliniat că libera apreciere a probelor exclude posibilitatea conferirii unei puteri probante dinainte stabilite unei probe. Aprecierea fiecărei probe se face de instanța de judecată ca urmare a examinării conjugate a tuturor probelor administrate, în scopul aflării adevărului. Libera apreciere a probelor nu presupune arbitrar, ci libertatea de a aprecia probele în mod rezonabil și imparțial, iar rezultatele aprecierii probelor sunt prezentate de către instanța de judecată în acte procedurale, care trebuie să fie motivate în mod obiectiv și sub toate aspectele potrivit legii. Motivarea constă în faptul că la admiterea unor probe și la respingerea altora judecătorul este obligat să prezinte argumentele unei asemenea soluții (a se vedea HCC nr. 18 din 22 mai 2017, § 68 și § 70).

„(...) calitatea probelor puse la baza învinuirii ține în exclusivitate de competența organului de urmărire penală, iar cercetarea, aprecierea lor și adoptarea ulterioară a soluțiilor este de competența instanțelor de judecată.”²

Totuși pentru a asigura admisibilitatea probelor, organul de urmărire penală are de asemenea atribuția de a le verifica și evident aprecia.

---

despre depunerea de declarații divergente de către martorul denunțator la urmărirea penală, instanța de fond și cea de apel, instanța de apel nu a contrapus aceste declarații și nu s-a expus pe care le prea ca veridice, pertinente, utile și concludente justei soluționări a cauzei și procesului de stabilire a adevărului: pe cele de la urmărirea penală, din instanța de fond sau ce a de apel. DECIZIA COLEGIULUI PENAL AL CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE din 19.05. 2020, dos. nr. 1ra-905/2020, disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=15907 [accesată: 20.10.2022].

¹ DECIZIA COLEGIULUI PENAL LĂRGIT AL CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE din 17.06.2021, dos. nr. 1ra-14/2021, disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=18989 [accesată: 20.10.2022].

² DECIZIA COLEGIULUI PENAL LĂRGIT AL CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE din 18.06.2019, dos. nr. 1ra-388/2019, p. 14, disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=13985 [accesată: 20.10.2022].

Conform principiului formulat de legea procesual-penală „*organul de urmărire penală are obligația de a lua toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă, a circumstanțelor cauzei, de a evidenția atât circumstanțele care dovedesc vinovăția bănuțului, învinuitului, inculpatului, cât și cele care îl dezvinovățesc, precum și circumstanțele care îi atenuează sau agravează răspunderea*” (art. 19 alin. (3) CPP). În același context, legea determină obiectul probatoriului, reguli de acumulare și verificare a probelor, subiecții probatoriului, etc. În caz contrar, aprecierea probelor ar fi samavolnică, arbitrară, după bunul plac al organelor judiciare.

Aprecierii trebuie să fie supuse atât conținutul datelor acumulate (probele), cât și sursele acestor date (mijloacele de probă). Sursele de probă pot avea în unele cazuri un caracter îndoielnic, de exemplu, darea cu bună știință de către martor a unor depoziții false. De aceea și sursele de probă nu trebuie neglijate.

„(...) *Respectarea acestor criterii permite instanțelor de judecată să tragă concluzii privind existența sau inexistența faptelor și implicit constatarea vinovăției sau a nevinovăției făptuitorului. Aprecierea probelor contrar criteriilor enunțate de lege ar putea crea o aparență falsă asupra unor fapte care trebuie dovedite și, totodată, ar putea conduce instanța la concluzii eronate asupra realității.*”¹

Colegiul Penal al Curții Supreme de Justiție a apreciat concluziile instanței de apel, ca fiind confuze și care nu se conciliază reciproc.²

Convingerea lăuntrică ca rezultat al aprecierii probelor are aspect cognitiv (gnoseologic) și psihologic. Aspectul cognitiv este exprimat prin formarea convingerii despre justetea deciziilor adoptate pe baza probelor acumulate. Cel psihologic, exprimă formarea unui sentiment de încredere, certitudine despre existența sau inexistența unei fapte. „Formarea convingerii presupune trecerea examinării, verificării și evaluării fiecărei probe atât prin filtrul rațiunii cât și al psihicului și al experienței organului judiciar.”³

---

¹ HOTĂRÂREA CURȚII CONSTITUȚIONALE nr. 2 din 23.01.2020 (pct.61).

² Colegiul penal lărgit menționează că decizia instanței de apel, la acest aspect conține și concluzii contradictorii, astfel pe de o parte, instanța de apel după ce a reflectat conținutul declarațiilor date de martorii PD, PC, BO, MM, RG, MV, SV, ȘG, precum și celelalte mijloace probatorii, reține că analizând obiectiv cumulul de probe, prin prisma art. 101 Cod de procedură penală, din punct de vedere al pertinentei, concludenței, veridicității și coroborării lor, constată cu certitudine că inculpatul VN a comis infracțiunea imputată lui și că acțiunile acestuia se încadrează în baza art. 327 alin. (2) lit. c) Cod penal, (f.d.162 v. 34), iar pe de altă parte se statuează de către aceeași instanță, că apreciază critic declarațiile martorilor PD, PC, MM, RG, MV, SV (f.d.164 v. 34) (DECIZIA COLEGIULUI PENAL LĂRGIT AL CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE din 29.10.2019, dos. nr. 1ra-53/2019, disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=14652) [accesată: 20.10.2022].

³ Gorgăneanu Ion Gr. Convingerea intimă și mecanismul probațiunii penale. În: Revista de Drept Penal, nr. 3, anul VII, iulie-septembrie, București, 2000, p. 45.

Potrivit art. 100 alin. (3) CPP: „Nici o probă nu are o valoare dinainte stabilită pentru organul de urmărire penală sau instanța de judecată.”

„În opinia instanței de recurs instanța de apel a omis să coroboreze probele administrate prin concluziile medico-legale expuse în ambele rapoarte de expertiză, admitând în mod pripit una din versiunile de apărare a inculpatului, fără o analiză multilaterală și obiectivă a tuturor probelor administrate în speță în conformitate cu prevederile art. 101 Cod de procedură penală.”¹

„Astfel, în motivarea deciziei de achitare a inculpatului Feraru Grigore de sub învinuirea de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 151 alin. (4) Cod penal, instanța de apel s-a limitat la mențiunea că din declarațiile succesorului legal al părții vătămate XXX, declarațiile martorilor PL, MS, BZ, CV, NR rezultă concluzia că inculpatul a aplicat multiple lovituri cu pumnii și picioarele peste diferite părți ale corpului victimei YYY, însă fără a da apreciere acestor probe în coroborare cu celelalte materiale de probă acumulate la dosarul în cauză.”²

„Totodată instanța de recurs menționează, că instanța de apel, considerând admisibile declarațiile martorilor apărării cu privire la modalitatea de producere a vătămarilor corporale părții vătămate (prin cădere în timpul deplasării pe un morman de pietre) nu și-a motivat concluzia de admitere a acestor probe, în coroborare cu alte probe prezentate de acuzare, precum și nu a dat răspuns la argumentele acuzării precum că unii dintre martori sunt cunoscuți cu inculpatul, fiind anterior condamnați pe același dosar penal.”³

Administrarea probelor trebuie să se facă în așa mod, încât să se poată stabili cu certitudine dacă s-a săvârșit în realitate infracțiunea, dacă inculpatul se face vinovat de comiterea ei și dacă urmează să răspundă din punct de vedere penal. Sistemul probator din dreptul nostru procesual-penal, având la bază principiul *liberei aprecieri a probelor*, acordă posibilitate organelor judiciare a le examina și a le estima forța lor probantă și apoi să le evalueze contribuția la formarea convingerii acestor organe; astfel, probele vor fi apreciate după valoarea lor reală și nu după o valoare prestabilită de lege.

În concluzie, putem deduce următoarele raționamente:

a) Prin libera apreciere a probelor se înțelege activitatea psihică (logică) a subiecților procesului penal, prin determinarea pertinentei, admisibilității, credibilității și suficienței probelor pentru soluționarea justă a cauzei;

---

¹ DECIZIA COLEGIULUI PENAL AL CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE din 22.09.2020, dos. nr. 1ra-1057/2020, disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=16899 [accesată: 20.10.2022].

² DECIZIA COLEGIULUI PENAL AL CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE din 22.09.2020, dos. nr. 1ra-1057/2020, disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=16899 [accesată: 20.10.2022].

³ DECIZIA COLEGIULUI PENAL AL CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE din 22. 09. 2020, dos. nr. 1ra-1057/2020, disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=16899 [accesată: 20.10.2022].

b) Principiul liberei aprecieri a probelor, pe de o parte, oferă subiecților procesului penal „libertate interioară” de apreciere a probelor, întrucât legea nu stabilește forța (semnificația probatorie) a anumitor probe obligatorii pentru participanții la procesul penal, nu leagă aprecierea credibilității, suficienței probelor cu orice prescripții formale, nu stabilește un număr minim de probe pentru recunoașterea unor fapte ca dovedite;

c) Libertatea în evaluarea probelor nu este absolută, bazată pe intuiția unui participant la procedurile penale.

Totodată, legea procesuală penală impune o serie de cerințe privind libera evaluare a probelor, și anume:

a) Intima convingere trebuie să se bazeze „pe totalitatea probelor disponibile în cauză”, adică trebuie să aibă o bază obiectivă;

b) La aprecierea probelor, un participant al procesului penal trebuie să fie ghidat de lege, care stabilește, de exemplu, regulile de admisibilitate a probelor, conceptul de probe și obiectul probei etc.;

c) La aprecierea probelor, un participant al procesului penal trebuie să fie ghidat de conștiința sa – un ghid moral necesar pentru soluționarea unei cauze penale.

Dacă rămân îndoieli cu privire la dovada oricărei împrejurări, aceasta nu poate fi considerată dovedită și, respectiv, este imposibil să-și întemeieze convingerea pe probe, a căror obiectivitate este îndoielnică.

Aprecierea probelor, într-o măsură sau alta, este efectuată aproape de către toți participanții procesului penal, însă doar aprecierea probelor de către organele judiciare are importanță juridică. Judecătorul, procurorul și organul de urmărire penală apreciind probele, i-au hotărâri asupra direcției cercetării, asupra aplicării măsurilor procesuale de constrângere față de bănuit, învinuit, inculpat, precum și asupra soluționării cauzei în fond etc.

Aprecierea probelor se realizează pe tot parcursul procesului. Un judecător, un procuror, un ofițer de urmărire penală nu sunt obligați să aprecieze probele dinainte stabilite, fie cele obținute anterior de către alte organe sau cele obținute anterior de însăși organul de urmărire penală ori organul de constatare. Excepție sunt împrejurările stabilite prin sentința care a intrat în vigoare, care sunt recunoscute de către instanță, procuror, organul de urmărire penală fără verificări suplimentare, dacă aceste împrejurări nu ridică îndoieli instanței.

Totodată, din analiza art. 27 CPP rezultă că doar judecătorul și persoana care efectuează urmărirea penală apreciază probele. Prin urmare, este exclus procurorul, cu excepția când acesta exercită urmărirea penală. Astfel, pentru nu exista interpretări ambiguu, propunem modificarea și completarea art. 27 CPP, întrucât după textul „care efectuează” să fie inclus textul „sau conduce”. În așa mod norma procesuală va obține claritate.

BIBLIOGRAFIE:

1. Gorgăneanu Ion Gr. Convingerea intimă și mecanismul probațiunii penale. În: Revista de Drept Penal, nr. 3, anul VII, iulie–septembrie, București, 2000, p. 45.
2. HOTĂRÂREA CURȚII CONSTITUȚIONALE nr. 35 din 01.12.1997 cu privire la controlul constituționalității unor prevederi ale Legii bugetului de stat pe anul 1997 nr. 1127-XIII din 21 martie 1997 și Legii cu privire la statutul judecătorului nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 (pct. 52). Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 84-85/37 din 18.12.1997.
3. HOTĂRÂREA CURȚII CONSTITUȚIONALE nr. 18 din 22.05.2017 **privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Codul de procedură penală (intima convingere a judecătorului) (sesizarea nr. 27g/2017)**. Publicat: 16.06.2017 în Monitorul Oficial Nr. 190-200 art. 69.
4. HOTĂRÂREA CURȚII CONSTITUȚIONALE nr. 2 din 23.01.2020 privind excepția de neconstituționalitate a unor dispoziții din articolul 6 pct. 11/1) din Codul de procedură penală (definiția noțiunii de „eroare gravă de fapt”) (sesizările nr. 122g/2019 și nr. 216g/2019).
5. Hotărârea CtEDO, *Lhermitte c. Belgia* [MC], din 29.10.2016 (§ 83). Disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-176054> [accesată: 19.10.2022].
6. DECIZIA COLEGIULUI PENAL AL CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE din 17.04.2018. Dosarul nr. 1ra-642/2018. Disponibilă: <file:///C:/Users/User/Desktop/393374218-donos-csj.pdf>. [accesată: 20.10.2022].
7. DECIZIA COLEGIULUI PENAL LĂRGIT AL CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE din 18.06.2019. Dosarul nr. 1ra-388/2019, p. 14. Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=13985 [accesată: 20.10.2022].
8. DECIZIA COLEGIULUI PENAL LĂRGIT AL CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE din 29.10.2019. Dosarul nr. 1ra-53/2019. Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=14652 [accesată: 20.10.2022].
9. DECIZIA COLEGIULUI PENAL LĂRGIT AL CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE din 23.01.2020. Dosarul nr. 1ra-31/2. Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=15260 [accesată: 19.10.2022].
10. DECIZIA COLEGIULUI PENAL AL CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE din 19.05.2020. Dosarul nr. 1ra-905/2020. Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=15907 [accesată: 20.10.2022].
11. DECIZIA COLEGIULUI PENAL LĂRGIT AL CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE din 28.05.2020. Dosarul nr. 1ra-134/20 Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=16385 [accesată: 19.10.2022].
12. DECIZIA COLEGIULUI PENAL LĂRGIT AL CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE din 22.09.2020. Dosarul nr. 1ra-1057/2020. Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=16899 [accesată: 19.10.2022].
13. DECIZIA COLEGIULUI PENAL LĂRGIT AL CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE din 20.04.2021. Dosarul nr. 1ra-330/2021. Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=18651 [accesată: 20.10.2022].
14. DECIZIA COLEGIULUI PENAL LĂRGIT AL CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE din 17.06.2021. Dosarul nr. 1ra-14/2021. Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=18989 [accesată: 20.10.2022].
15. DECIZIA COLEGIULUI PENAL AL CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE din 29.11.2021. Dosarul nr. 1ra-1183/2021. Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=20071 [accesată: 19.10.2022].
16. DECIZIA COLEGIULUI PENAL AL CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE din 21.02.2022. Dosarul nr. 4-1re-222/2021. Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_plen_penal.php?id=2462 [accesată: 19.10.2022].